

Käydessäni huhtikuun alkupuolella pitämässä perinnekurssia Oulujoen varrella Utajärvellä minulle tarjoutui mahdollisuus tutustua vanhoihin muhoslaisiin Koivu ja tähti –lehtiin.

Benjam Myllyselkä kertoo syksyllä 2008 artikkelissa Runonlaulu leviää Oulujärven rannoille, miten Ruotsin kuningas Kustaa Vaasa pani mahtikäskyllään liikkeelle muuton Pohjois-Pohjanmaalle. Silloin Savonlinnan alueelta vuonna 1552 muuttaneet 150 taloutta siirsivät mukanaan samalla myös kalevalaisen kulttuurin. Siten 1550-luvulta lähtien Isovihan (1713 - 1721) päättymiseen asti savolaiset runonlaulajat pitivät yllä kalevalakieltä.

Kun sukuja muutti sitten Kainuusta edelleen Vienan Karjalaan, kulkeutuivat laulut Väinämöisestä ja Ilmarisesta eteenpäin. Näin myös Elias Lönnrot pääsi omilla retkillään käsiksi vanhaan runoaarteistoon.

Myllyselkä esittää kirjoituksessaan, että sivistyneistö harrasti kalevalamittaa. Niinpä Paltamon kirkkoherra Juhana Cajanus keräsi kansanrunoja ja lähetti Tukholmaan kertomuksen Väinämöisestä, jonka isä oli Kaleva. Tästä ei ollut pitkä matka Lönnrotin Kalevalaan.

Kalevalamitan käyttäjiksi todettiin Cajanuksen lisäksi Rantsilan kappalainen Kristfrid Ganander sekä kirkkomaalarina ansioitunut Mikael Toppelius, joka käytti yksityiskirjeissään vanhaa kalevalamittaa. Mikaelin pojanpoika taas oli sittemmin suomalaisena ”satusetänä” tunnettu kirjailija Sakari Topelius.

Venäläisten kasakoiden harrastama kylien tuhoaminen ja lasten orjiksi ryöstäminen sekä katovuodet ja kulkutaudit koettelivat Pohjois-Pohjanmaata, niin että kirkkoherra Zacharias Lithovius puki rukouksensa trokeemittaan sanoen, että ”sota suuri sammucohon, muuttucohon murhem mustat, surkeudet siirtycöhön”. Samalla hän toivoi rauhaa ja aurinkoa ”vaivatuita

vilvoittaman, levottomij lohduttaman”.

Huomio! Tänä vuonna 2014 KaRuSe ry. täyttää 15 vuotta. Järjestämme kesätapaamisen Tampereella elo-syyskuun vaihteessa. Aiheesta lisää myöhemmin.

Raija Mäkelä-Eskola